Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, мані-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орґан Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CENTS

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 31-го СІЧНЯ 1920. ЧИСЛО 14. — VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, JANUARY 31, 1920. No. 14.

ПОДІЇ НА УКРАЇНІ.

УКРАЇНСЬКІ НЕЗАВИСИМЦІ ЗИСКУЮТЬ НА СИЛІ.

Большевикам ще далеко до опановання цілої України.

(Кореспонденція Приятелів України).

ВАШІНҐТОН, 27. січня. — Одержані Українською Місією депеші вказують, що не лише самі большевики мають під контролею українську територію. З трох партій, які тепер виконують свою власть в Полудневій Росії, та партія, що обстоює независимість української републики, осягнула під пору визначні користи. Денікіна прогнано в полудневo-східну закутину України, де з ним змагалася большевицька армія над Доном. Большевики є правдоподібно в посіданню зелізничих шляхів і міст в середущих і східних округах, але сільські части ще й доси тримають в своїх руках селяни і повстанці, котрі не признають комуністичного правління. На заході, з виїмкою областий занятих Поляками, є при власти українські републиканці, як по містах так і на провінції.

Від 15 грудня м. р. републиканська директорія під проводом Петлюри мала зреорґанізовану армію, зложену з Українців бувшої Росії і з українських галицьких військ. Ся армія є під командою ґенерала Павленка. Правительство контролює повіти: Брацлав, Винниця, Литин, Летичів, Липовець, Тараща, Звенигород і Сквіра. Важні зелізничі получення у Вапнярці, Бірзули, Могилеві і Барі зістали здобуті. Міністерство, на чолі з І. Мазепою, не тільки що не заключило союза з большевиками, але ніякі Українці, навіть з крайних радикалів, не беруть участи в большевицькій адміністрації. Робляться приготовання до скликання тимчасового парляменту, і всі народности і кляси, заселюючі Україну, стремлять до його піддержання. Поголоски про істнованне більше ніж одного популярного правительства є зовсім безпідставні. Република має поміч від територіяльних адміністраційних інституцій, Краєвої Управи, яка репрезентує старі Земства.

Українці в боротьбі з большевиками.

КОПЕНҐАҐА (Данія), 28. січня. — Тут надійшла з Відня вістка, що 60-тисячна українська армія зводить бої з большевицькими військами в околиці Каменця Подільського.

СХІДНА ГАЛИЧИНА ПІД АНҐЛІЙСЬКИМ ПРОТЕКТОРАТОМ.

ВІДЕНЬ, 24. грудня. — „Міттаґспост" подає вістку з Берна, що Найвисша Рада остаточно порішила справу Східної Галичини.

Східна Галичина остане в чисто формальній звязи з Польщею, що властиво буде тільки цловим союзом, та одержить як найширшу і найповнійшу автономію, так що про якийнебудь примус чи то мови, чи обряду, чи взагалі якийнебудь инший, не може бути мови. По упливі 25 літ має рішити про дальшу судьбу Східної Галичини не тільки плєбісцит, але також Союз Народів. Тимчасом мати-ме Анґлія великий вплив на адміністрацію Східної Галичини. — („Вперед".)

Українська комісія при Лідзі Народів в Лондоні.

ЛОНДОН, 31. грудня. — При Лідзі Народів в Лондоні засновано окрему українську підкомісію, в склад котрої входять: Др. Ярослав Олесницький, голова; Маріян Меленевський, заступник голови; Л. Росторґуїв, секретар. Ліґа Народів має також підкомісії: литовську, естонську й польську.

ВИМИРАННЄ ДІТВОРИ В ЕВРОПІ.

На Україні нема малих дітий.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 28. січня. — Европі грозить заглада з приводу побільшення смертности між дітьми. Недуга ще значно пошириться, як не надійде скора поміч, особливо зі Злучених Держав і з Анґлії, як се звіщають визначні делеґати, котрі зїхалися тут були недавно на конференцію „Ратовання дітий".

Лейді Мюріел Паджет, одна з британських відпоручників, казала, що сотки дітий умирають в Чехо-Словакії зі студени і недостачі одежі. Вона запевняла, що там на кождих 50.000 жителів є лиш один лікар.

Панна Ґрістіч сповістила, що 80 процент дітий в Сербії хорує на сухоти. У тім краю — мовила вона — є 200.000 сиріт, з яких многі є вже на-пів здичілі з голоду і нужди, спричиненої рабованнєм сіл. Без помочи Злучених Держав — заявила вона — більшість з них була би вже згинула.

Др. Фрік і панна Е. Пай, Американці, описували страждання дітий в Австрії й Угорщині, де — як вони кажуть — шпиталі є переповнені. Недостача медицини, одежі, мила і молока здержували поборюванне недуги. Американські аґенції у Відни давали денно обіди для 100.000 віденських дітий, але се не вистарчало.

Пані Шрайбер заявила, що 150.000 осіб, головно дітий, померло з голоду в Німеччині підчас війни. Голод — говорила вона — створив многих злочинців.

Майор Ледерей, обговорюючи ситуацію на Україні, сказав: „Я ніколи не бачив малої дитини на Україні. Всі тамошні діти мають понад сім років життя".

ХТО ПІДДЕРЖУЄ БОЛЬШЕВИЗМ В РОСІЇ?

Премієр грузинської републики в обороні України.

ТИФЛІС (Грузія), 25. січня. — Відмова Европи в розваженню дійсних фактів дотично обставин в Росії в сути річи допомогла большевикам узискати той вплив, яким вони сьогодня тішаться — сказав нині пресовому бюрови п. Йорданія, премієр ґеорґійської (грузинської) републики. Він вказав, що в Росії були три великі сили: большевики, антибольшевики і націоналісти. Останні — мовив він — повстали з тих людий, які хотіли бути вільні від двох прочих сил.

„Ведеться трояка війна, з побідою большевиків, бо Европа хоче свого рода злученої Росії" — продовжав він. „У тій злученій Росії Европа сподівається привернути старий режім, і длятого вперто відмовлялася дати поміч меньшим народам, таким як ми й Українці. Колиб нам дали були оруже, то большевизм був би вже давно поконаний. Ми репрезентуємо велику масу народу, а большевики і підпирачі старого ладу репрезентують лише кляси".

СТРАШНИЙ ТИФ В ЕВРОПІ.

Ґрасує на Україні, в Польщі й Чехо-Словаччині.

ПАРИЖ, 28. січня. — Европа находиться в стані найстрашнійшої в історії епідемії тифу. Тут доносять, що епідемія поширяється в застрашаючий спосіб у східній і осередній Европі, а Україна, Польща й Бесарабія терплять найбільше.

Просьби о поміч приходять з великих міст Европи, де задля браку лікарської орґанізації вмирає денно по 10.000 людий. Шведський Червоний Хрест зорґанізував малу армію лікарів і доглядачок хорих та висилає їх до Варшави, де кождого дня лучається 5.000 нових случаїв епідемії.

Боротьба з тифом є дуже утруднена з огляду на се, що навіть між самими членами ріжних ратункових комісій трафляються часті жертви. На східнім Шлеску і в Словаччині ряди жертв тифу дуже зростають. В Тешині знова люди падуть неживі на улицях.

Гетьманці при роботі.

ЗАЛЬЦВЕДЕЛЬ, 31. грудня. — „Шлях" доносить, що віденські власти арештували гетьманських офіцирів, ґенерала Фалієва і полковника Блаватного, котрі приготовляли замах на українське посольство у Відні і для тої роботи вимантили у одного купця 1,000.000 карбованців. Домагав їм у тому ділі бувший російський радник Фонде де Монтісен. Слідство в тій справі принесе певно богато цікавого матеріялу.

В Берліні власти арештували п. Бутенка, бувшого міністра шляхів в правительстві гетьмана Скоропадського. Його арештованнє має також щось спільного з протиукраїнською аґітацією, веденою на користь гетьманського режіму на Україні.

Українці в Югославії.

ЗАЛЬЦВЕДЕЛЬ, 31. грудня. — У Славонії, що тепер перейшла під владу Югославії, є кілька українських кольоній, найбільша з них Керестур, яка має 6.000 душ людности. У тих кольоніях заведено тепер державні українські народні школи, в яких спершу вчать місцевим діялектом, а відтак українською літературною мовою. Для тих шкіл зложили окремі підручники: буквар та читанку, директор Михайло Поливка, а граматику др. Костельник. — Крім того між селян буде розділена місцева велика земельна власність.

Війска Денікіна в скрутнім положенню.

ЛОНДОН, 29. січня. — Большевицький воєнний звіт доносить нині, що російська саветська кіннота під командою ґенерала Думенка перейшла ріку Манич (лівобічний доплив Дону, около 40 миль повисше його устя до Азовського моря) і полонила 5.000 жовнірів. Большевики почали свій наступ щойно по дводневній битві. Дальше на схід в долині Манича відбувається завзята битва з другою армією Денікіна.

Війска Денікіна у тій закутині находяться в скрутнім положенню. Як большевики будуть дальше наступати, то недобитки Денікіна, підпирані британськими засобами і дорадниками, будуть приневолені цофатися на Кубанщину, яка є кріпостю Денікіна.

АНТАНТА ХОЧЕ ПРИЗНАТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

Такі поголоски кружать в Парижи; Японія заперечує.

НЮ ЙОРК, 30. січня. — Антанта постепенно зближається до признання саветського правительства Росії, після опінії не конче голосно висловленої в високих дипльоматичних кругах в Парижи, — доносить Едвін Джеймс, кореспондент „Таймса".

Один дипльомат заявив, що на слідуючій конференції премієрів в Лондоні, Ллойд Джордж поставить внесеннє, щоби признати савети. Італія буде попирати Ллойда Джорджа, а є також достаточні факти, що премієр Мілєран не буде спротивлятися проєктови, коли він вийде з уст Ллойда Джорджа, котрий опісля понесе всяку відвічальність за неповеденнє його кроку.

Признаннє большевиків булоб лише признаннєм факту, що вони контролюють нині більшу частину Росії і ніхто не є всилі повалити їх. Велике враженнє зробили на дипльоматичні круги в Парижи статті „Таймса", котрий накликує вашінґтонське правительство, аби підприняло якесь рішуче становище в полагодженню російського питання. („Таймс", як звісно читачам „Свободи", домагався вже у двох статтях, аби антантська політика супроти Росії пійшла шляхом признання неросійських народів, між ними й Українців. — Зам. Ред. „Свободи").

Також французьке правительство чується вже перетяжене тою непевною політикою супроти Росії і уважає конечним дійти до якоїсь дефініції у своїм становищи. Взагалі є переконаннє, що антанта признає саветську власть в Росії.

ТОКІО, 29. січня. — Князь Уціда, міністер заграничних справ, заперечує вістку, начеби антанта хотіла признати большевицьке правительство в Росії.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ХОЧУТЬ ВОЮВАТИ З ПОЛЬЩЕЮ.

Предкладають їй мир.

ЛОНДОН, 29. січня. — Іскрова депеша з Москви доносить, що большевицьке правительство вислало до польського правительства декларацію, підписану Леніном, Чічеріном і Троцьким, в якій запрошується польське правительство до мирного полагодження всіх непорозумінь між Польщею і саветською Росією.

Декларація говорить, що саветська Росія від початку признала независимість і суверенність польської републики, і ся постанова буде потверджена на слідуючих нарадах екзекутивного комітету саветів. Дальше говориться, що нема територіяльних, економічних або инших питань, які не можнаби полагодити мирними переговорами.

Вже непорозуміннє в Балтійськім Союзі.

ВАШІНҐТОН, 29. січня. — На першій конференції представників Балтійського Союза, яка відбулася недавно в Ґельзінґфорсі, було внесено резолюцію, що жадна держава, яка належить до сього союза, не сміє заключити поодиноко мира з саветською Росією. За резолюцією голосували Фінляндія, Латвія і Польща. Проти резолюції голосувала Естонія, а Литва здержалася від голосовання.

ЕСТОНІЯ ПІДПИШЕ МИР З РОСІЄЮ.

Одержить за се 16,000.000 золотих рублів позички.

ЛОНДОН, 28. січня. — Завтра має бути підписаний мировий договір між Естонією і саветською Росією, від котрої Естонія має дістати позичку і иншу матеріяльну поміч.

В договорі говориться, що Естонія має дістати від Московщини 16,000.000 золотих рублів позички, концесію на будову зелізниці з Ревалю до Москви, має дістати 300 льокомотив і матеріял на будову зелізничого шляху.

Пропали німецькі делеґати.

БЕРЛІН, 29. січня. — Німецькі делеґати, вислані правительством на робітничу конференцію до Вашінґтону, пропали десь в дорозі і донині нема про них жадної чутки. Делеґати мали при собі гроший на суму 125.000 долярів.

АВСТРІЙСЬКІ КРАЇ ХОЧУТЬ АВТОНОМІЇ.

Форальберґ хоче прилучитись до Швайцарії.

ВІДЕНЬ, 29. січня. — Правительство скликає загальний зїзд делеґатів провінціональних соймів, аби уложити конституцію і предложити її центральному правительству. Сей крок зроблено під напором сімох провінций, які складають нинішну Австрію, а се: Австрія Долішна, Австрія Горішна, Стирія, Каринтія, Зальцбурґ, Тироль і Форальберґ. Провінціональні сойми зажадали як найширшої автономії для провінций, щоби в той спосіб як найбільше обмежити круг ділання центрального правительства.

Націоналістичний елемент старався убити сей рух ще в зародку, але всі заходи оказались даремними. Провінції грозять, що на случай, як їх домагання не будуть сповнені, вони або відорвуться від Австрії і прилучаться до инших, сусідних, держав, або проголосять себе независимими.

Форальберґ проголосив, що відривається від Австрії і лучиться з Швайцарією, але проти того виступив найперше швайцарський президент, а в другім случаю мирова конференція в Парижи, яка не зізволяє на розчленованнє Австрії.

Тироль голосно заявляє, що його змаганнєм є получитися з Німеччиною, але тому також спротивляється мирова рада в Парижи. Правительство Тиролю наказало своїм послам до австрійського парляменту, аби вони старалися уложити таку конституцію, після якої булоби дуже легко в будуччині відірватися від Австрії і прилучитись до Німеччини, бо теперішна злука Тиролю з Австрією є проти виразної волі Тирольців, бо злуки Тиролю з Австрією бажає собі лише мирова конференція. Також наказало правительство своїм послам, аби вони заявили у Відні, що Тироль ніколи не перестане працювати в напрямі злуки з Німеччиною, або остаточно проголосить себе самостійним.

Центральне правительство, щоби пійти на стрічу домаганням провінций постановило покликати до життя висшу палату парляменту. Вона не буде того рода, що колишня австрійська палата панів, але буде складатися із старших політиків, вибираних по два з кождої провінції. Вони будуть дорадчим тілом для парляменту, але без права творити закони. Провінції однак не дуже сердечно стрічають сей плян.

Угорщина готовиться приняти короля.

БЕРНО, 27. січня. — При виборах до угорського парляменту побідили консервативні елементи, націоналісти і селяни. Соціялісти потерпіли цілковиту невдачу.

Князя Отта, найстаршого сина бувшого австрійського цісаря Карла, готовлять на короля Угорщини.

ЧИ ВІЙНА МІЖ СЕРБІЄЮ И ІТАЛІЄЮ?

Сербія відкинула ультимат антанти.

ЛОНДОН, 29. січня. — Югославянське правительство відкинуло ультимат антанти в справі Реки і зажадало полагодження справи на основі Вілсонового пляну. В останнім пляні антанти було віддати пристань Реку, або Фюме, Італії, однак Югославія спротивилась.

У всіх більших містах Югославії відбуваються демонстрації проти Італії, антанти і проти віддання Реки Італійцям. У Спалято демонстранти кричали: „Проч з Італією і антантою!", „Війна на Італію, женіть її над Ізонцо!"

Слідуюча війна на Тихім океані.

ЛОНДОН, 28. січня. — З Мелбурн доносять тут нині, що премієр Гюз, з Австралії, заповів публично, що „слідуюча війна вибухне правдоподібно на Тихім океані" і що до неї Австралія повинна як слід приготовитись.

ЕСТОНЦІ АРЕШТУВАЛИ ЮДЕНИЧА.

Франція вставляєсь за Колчаком; Денікин утік.

СТОКГОЛЬМ, 29. січня. — Трох російських ґенералів, що були повстали проти саветської Росії, стрінула дуже незавидна доля. Естонське правительство, мимо протестів антанти, зарядило арештованнє ґенерала Юденича. Він тепер находиться в тюрмі, а всі його фонди сконфіськовані.

Ґенерал Денікин, що був наїхав Україну, находиться тепер в Царгороді на анґлійськім кораблі, а адмірал Колчак, голова всеросійського правительства в Омску, находиться в руках революційного комітету.

Французьке правительство зажадало від свого ґенерала Жуля Жаніна, команданта чехословацьких війск на Сибіри, аби він оправдався, по якій причині передав адмірала Колчака в руки революційного комітету котрий має тепер судити його за зраду держави? Правительство зажадало від Жаніна, щоби він сейчас постарався о увільненнє Колчака, котрому грозить смерть.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ПРО ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ НА УКРАЇНІ.

Кореспондент нюйорського „Ґлобу" каже, що Петлюра є проти погромів.

НЮ ЙОРК, 29. січня. — Ісаак Дон Левін, кореспондент нюйорської ґазети „Ґлоб" і шікаговської „Дейли Нюс", котрий недавно повернув з Росії, де перебував через повних вісім місяців, почав містити ряд статий про жидівські погроми на Україні. Сам Левін є з походження Жид і родився в Мозири, минської ґубернії.

У своїх ревеляціях Левін подає число убитих Жидів підчас погромів на Україні на 84.000. Він каже, що Жидів громили усі борячіся на Україні ґрупи: Петлюрівці, Махнівці, Денікінці і большевики. Всі провідники реґулярних і повстанчих війск є відвічальні за жидівські погроми, однак не в однаковій мірі. Петлюра і його правительство були і є в засаді проти погромів; таксамо большевики. Явними погромщиками був лише Денікин і деякі провідники повстанчих ґруп. Після Левіна найбільшим ворогом Жидів є повстанчий атаман Струк, що оперує в околици Києва; неменьшим ворогом є Махно, Соколів, Соколовський і инші.

Петлюра є отвертим ворогом погромів, однак він і його правительство є безсильні супроти сволоді своїх війск, котрі не скривають своєї ненависти до Жидів. „Петлюрівці", або иншими словами жовнірі армії Петлюри, не конче повинуються розказам свого начальника, котрий ганьбить їх за погроми. Петлюра боїться карати погромщиків у своїй армії, бо вони грозять йому, що сейчас перейдуть на сторону його противника. І так він, безсильний, мусить проти своєї волі бути свідком надужить над жидівським населеннєм, які поповняють його війска.

Мирова нагорода для Вілсона.

СТОКГОЛЬМ, 29. січня. — Соціялістична ґрупа в парляменті постановила рекомендувати норвежській комісії дляНоблевої нагороди, аби вона попперла президента Вілсона і Крістіяна Лянґа, секретаря Міжпарляментарного Союза, яко кандидатів на мирову нагороду Нобля за 1919 і 1920 рік.

Підвишка платні для сталевих робітників.

НЮ ЙОРК, 30. січня. — Елберт Ґери, президент директорів „Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен", заявив вчера, що компанія згодилася дати добровільну підвишку платні своїм робітникам числом 275.000. Підвишка має виносити 10%, і повисшить розходи компанії о 50,000.000 долярів більше річно. Разом з підвишкою розхід компанії на платню своїм робітникам буде виносити округло 500,000.000 долярів річно. Робітники працюють звичайно 8 годин денно.

ҐОМПЕРС ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

Проклинає їх, бо вони є ворогами робітництва.

ВАШІНҐТОН, 28. січня. — В черговім виданню „Федераціоніста", урядового орґану Американської Федерації Праці, яка начисляє під теперішну пору около 4,000.000 членів, Самуїл Ґомперс, президент сеї орґанізації, допче большевизм „цілком, остаточно і раз на все". „Для американського народу не потрібно ждати на інформації про большевизм, про систему правительства в Росії і про її державний стан. Ми маємо аж забогато фактів про большевизм" — каже Ґомперс.

Пятий всеросійський зїзд саветів заявився за диктатурою пролетаріяту і найбіднійшого селянства. Через се величезна більшість селянства зістала позбавлена всяких прав. Навіть трохи богатші робітники не є після большевицького розуміння пролетарями. І отсе маємо до діла з фактом, що в Росії панує незначна меньшість. Большевицькі статистики виказують, що большевицька меньшість не репрезентує навіть мас фабричних робітників у Москві, яка є твердинею большевизму".

Попираючи своє твердженне, що большевики є ворогами зорґанізованого робітництва, Ґомперс наводить телеграфічні вісти до екзекутивного комітету Федерації Праці, в яких говориться, що большевики роздробили резервові фонди робітничих союзів, здавили робітничу пресу, убили робітничі орґанізації, поділили на кляси робітничі орґанізації, і вкінци заборонили робітникам страйкувати. Робітника вони женуть силою до праці, а примушуваннє до праці є найбільшим насильством над особистою свободою чоловіка.

Свою статтю Ґомперс кінчить отсими словами: „Ми знаємо про Росію. Ми знаємо про большевизм. Ми знаємо про нього аж забогато, і тому проклинаємо його цілковито, остаточно і раз на все".

Ґенерал Вуд і питанне про іміґрацію.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — Ґенерал Леонард Вуд, що зголосив свою кандидатуру на президента Злучених Держав з рамени републиканської партії, висказав такі погляди на іміґрацію: „Америка повинна держати одні двері отворені для іміґрантів, а другі мати готові для депортовання".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДОЗВА

до всіх відділових секретарів Українського Народного Союза, орґанізаторів і всіх членів та прихильників нашої найстаршої орґанізації, Українського Народного Союза в Америці.

Отсим подаеть ся до відома, що на підставі ухвали з річного засідання Головного Уряду Українського Народного Союза принимаеть ся нових членів до Українського Народного Союза в місяцях

СІЧНИ І ЛЮТІМ

ЗА ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО

а до відділу на підставі статута даного товариства або їх запавшої ухвали.

Длятого П.П. Секретарі і Орґанізатори Українського Народного Союза повинні напружити свою патріотичну енергію та потрудитись через тих три місяці для добра свого власного товариства, братства чи сестрицтва, а тимсамим і для Українського Народного Союза та подвоїти свій відділ в короткім часі.

Ст. Миляновичь,
голов. рекорд. секр. У. Н. Союза.

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:
United States:
1 year $3.75
6 months $2.00
3 months $1.25
to Jersey City and to foreign countries:
1 year $5.00
6 months $2.50
3 months $1.50
Single copy 4 cents.

ПЕРЕДПЛАТА:
в Злучених Державах:
на рік $3.75
на пів року $2.00
на 3 місяці $1.25
В місті Jersey City і за границю:
на рік $5.00
на пів року $2.50
на 3 місяці $1.50
Поодиноке число 4 центи.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

ЩО ТЕПЕР ДІЄТЬСЯ НА УКРАЇНІ.

До львівського дневника „Вперед" (з 6. січня с. р.) доносять з Букарешту, столиці Румунії, під датою 4. січня с. р. осьщо:

Українські війска (повстанці) вигнали денікінців зовсім з України; нема їх вже ніде. Одеса навіть занята Українцями. В руки українських війск (повстанців), які тепер добре зорґанізовані і до яких перейшли галицькі та денікінські (звербовані з Українців) відділи, попала вся зброя, гармати і кольосальні воєнні матеріяли, які їм вистарчать на який рік. Дух в українськім війску патріотичний.

В Києві тепер пробуває український уряд, що порядкує всіми українськими територіями. Большевики у внутрішні справи України не вмішуються і Троцький та Раковський офіціяльно передали всю владу на Україні в руки сього уряду чисто українського, якого премієром є Михайло Ткаченко, а заст. і мін. внутр. справ Мазепа. Туди входить також і т. Безпалко. В Хмільнику є др. Макух, який маючи галицькі війска, управляє околицями Винниці і Жмеринки.

ВИТАЮТЬ УВІЛЬНЕНИХ ІНТЕРНОВАНИХ.

Львівський тижневик „Земля і Воля" з 28. грудня, 1919, помістив отсю статтю, в якій привитав тих Українців і Українок, що по довгомісячних муках і терпінях в таборах, куди їх були запроторили ляцькі наїзники, остаточно тепер вже вернулись домів — на волю, хотяй в невольному ще краю.

Стаття звучить:

На святий Вечір будуть вже в крузі своїх родин сі наші брати і сестри, що досі замкнені були в голоді й холоді, серед невигід і заразливих пошестий по тюрмах і таборах. Довгі місяці мучились вони там не за якусь свою вину, але за велику любов до свого рідного краю, свого народу, своеї вітчини України, якій бажали добути свободу і щастя. Вертають ся до родинних огнищ, до праці, до дальшої боротьби за ідеали людства наші інтерновані і конфіновані.

Вони і їх родини богато натерпілися за час інтернування і конфінування. Як би наш край і наш народ мав свободу, вільно розпоряджати своєю долею, то негайно доложив би усіх зусиль, щоби сих потерпівших борців і їх родини хоч в частині винагородити за понесені муки, втрати і шкоди на здоровлю і майні. Се є обовязком краю і народу. Так роблять із своїми жертвами національної і суспільної боротьби всі цивілізовані народи. Про се мусить постаратися також і наш край та наш народ.

На раз, сі матеріяльні втрати нехай винагородить нашим повертаючим домів чисте чувство сповненого обовязку, радість повитання в родині і селі.

Ся радість не може бути повною.

Богато наших братів впало на полях битви. Богато згинуло в неволі, богато тисяється ще досі прогнаних з краю на чужині.

За сих, що прогнані з краю загибають на чужині, мусить постаратися народ, щоби вони як найскорше свобідно вернулись також до своїх родин, до свого рідного краю.

Сим, що впали в боях і згинули в неволі весь народ віддає свій глибокий поклін а память їх лишиться між нами незабутньою і святою!

А сих, що вертаються до нас, ми щиро витаємо на волі.

ДЕЩО ПРО ЛІҐУ НАРОДІВ.

Ліґа Народів покищо є тілько на папери. Має свою конституцію; 26 параґрафів, і ніби принята вона вже аліянтами і їх недавними ворогами в мирових договорах.

Нема сумніву, що така Ліґа річ не лише красна, але навіть може бути пожиточна, як би сталася ділом, і як би мала якусь дійсну силу.

Покищо вона не виказалася жадною силою.

Дня 16. с. м. був її перший мітінґ в Парижі. Найбільше вражало, що не були там заступлені Злучені Держави, яких теперішний хорий президент є властивим творцем сеї Ліґи, яка на його думку нібито мала би принести світови ту справедливість, якої не могла принести версальська мирова конференція.

Та як там вже не було, досить, що Ліґа радила. Радила вона над ріжними орґанізаційними справами.

Тепер же має бути другий мітінґ Ліґи, імовірно в середу, дня 10. лютого с. р., в Лондоні.

На сьому мітінґу має вона обговорити дуже важну справу — справу **Постійного Суду Міжнародньої Справедливости.**

Про такий суд говорить 14-тий параґраф конституції Ліґи Народів. Сей параґраф дальше каже, що той суд займався би **спірними справами** міжнароднього характеру **між членами** Ліґи, або міг би дати **дорадну опінію** в якомунебудь спорі, предложеному тому судови Радою або Збором Ліґи.

Отже хотяй такий міжнародній суд міг би мати незвичайно велике значінне, то 14-тий параґраф конституції Ліґи його робить маловажним (щось як покійний 14. параґраф покійної Габсбурської Австрії, що касував бувало цілу конституцію!).

Полагоджуване спорів між членами Ліґи се теж може нераз охоронити від війни, але воно радше виглядає на взаїмну поміч взаїмно заасекурованих. А щодо „доброї ради" в инших спорах то така добра рада звичайно в практичному життю не має значіння.

Ділом міжнароднього суду було би судити міжнародні злочини своїх членів. Лише тоді такий суд мав би значінне. І лише тоді він дійсно був би міжнароднім судом.

Як звісно, за міжнародні злочини мирова конференція судила німецьку, австро-угорську і турецьку імперію. Видала на них засуд і подала світови до затвердження. І світ, себто світова публична опінія затвердила той засуд.

Тепер же мирова конференція скінчена і після 14. параґрафу конституції Ліґи вона мала би створити постійний такий суд і мала би видавати засуди та подавати світови до затвердження.

Але власне ціле нещасте в тім параґрафі є, що тому судови не призначено судити міжнародніх злочинів.

Дальше, не сказано, що такий суд наперед має судити міжнародні злочини своїх членів, та що обжалуваний член Ліґи за міжнародній злочин не може бути судією, а засуджений не може бути членом Ліґи.

А ми-ж знаємо, що тепер до Ліґи Народів належить один міжнародній злочинець — се є польська імперія.

Ми-ж знаємо, що та польська імперія напала на чужі краї; загарбала їх силою в спосіб злодійський; нападений нарід вбивала, катувала, рабувала і мучила. І дальше ще мучить і катує і держить у своїй славній польській неволі.

І ніхто їй з членів Ліґи Народів не робить жадних закидів.

А чому?

Бо § 14 їм сього не наказує!

Як би Польща напала на Францію (з воздуха), то зараз Постійний Суд Міжнародньої Справедливости зібрався би на сесію, аби сказати Польщі, що то не належить до міжнародньої справедливости, але як вона нападає на инші краї, котрі не допущено до Ліґи Народів, то відки той Постійний Суд Міжнародньої Справедливости мав би там добачити міжнародню несправедливість, як того не предвидів 14 параґраф?!!

Після людської і міжнародньої справедливости польська імперія повинна бути перша суджена тим судом з великою назвою, над яким мається рада радити від слідуючої середи за тиждень, а по засуді повинна вона бути викинена з Ліґи Народів і повинна бути покарана відмовою всякої помочі та повинна бути віддана під суд публичної опінії світа.

Тільки тоді Ліґа Народів мала би респект у народів, а її Постійний Суд Міжнародньої Справедливости мав би значіннє.

Тоді в недовгому часі не стало би у світі міжнародніх злочинців, подібних теперішній польській імперії, і як би опінія світа сталася судією разом з тим вижиданим високим судом, то один параґраф вистарчив би замісць теперішних 26 і 14. версальський пійшов би за 14. Габсбурським параґрафом.

Але до того ще так далеко, як далеко до того, аби дипльомати перестали обріхувати людий, а стали говорити їм правду.

СТРАШНА ПОШЕСТЬ В ГАЛИЧИНІ.

Страшна пошесть панує в Галичині. Пятнистий тиф шириться по містах і селах, забираючи великі жертви.

Найбільше громад, заражених пятнистим тифом було в повітах Богородчани 30, Скалат 49, Львів 2, Гусятин 23, Чортків 23, Бучач 22, Золочів 22, Бережани 21, Долина 21, Мостиска 21.

Найбільше хорих пятнистим тифом в повітах: Богородчани 1991, Підгайці 484, Скалат 458, Чортків 201, Броди 180, Бережани 201, Надвірна 143, Бучач 142, Жовква 132, Мостиска 112.

В львівському повіті є 28 громад, де поширений тиф. В самому місті Львові є кількасот хорих на сю недугу.

Цифри ті з кождим днем більшають. Тиф у Східній Галичині змагається просто в застрашаючий спосіб.

Після урядових інформацій, поширенне ріжних зараз в Галичині в останнім часі виступило ще з більшою силою. **Найстрашнійші відносини під сим оглядом в тернопільському повіті. Досі стверджено там 26.-000 занедужань на тиф, не вчисляючи инших епідемічних недуг, які там ширяться з рівною силою.**

З Болехова наприклад доносять, що в Волоськім селі шириться в страшний спосіб пятнистий тиф. Щодня хоронять 5—8 осіб. **Вмирають переважно самі найбіднійші. Нема хати, де не лежали би хорі на тиф. Люди позбавлені всякої помочі. Страшні річи діються по хатах. Коли не наспіє безпроволочно ратункова акція, вигине ціле село, а пошесть перенесеться до міста і на дооколичні села.**

Такі страшні вістки надходять з ріжних сторін нашого краю.

І що за причина такого стану?

Головною причиною сеї пошести, яка гніздиться переважно в хатах бідних, найбіднійших людий, се **страшна нужда**, яка лютує в нашому краю, спричинена довгою війною.

Нарід винищений, зрабований, не має потрібних средств до життя, терпить голод і холод і тому так легко піддається всяким недугам, які десяткують його.

Щоби усунути те лихо, треба в першій мірі покінчити війну; постаратись о харчі, опал, одіж для бідного населення, а пошесть певно сейчас зменьшиться.

А передівсім постаратись о лікарську поміч, о лікарів і ліки, яких недостача дається дуже відчувати.

СТРАШНІ ВІДНОСИНИ В ПОЛЬСЬКИХ ТАБОРАХ.

Табор в Ялівці. — На 400 людий 150 хорих на тиф. — Інтернованих не звільняють.

Страшні відносини в таборах для інтернованих і полонених в Берестю, Домбю, в Пикуличах, Модліні, Дембліні, Вадовицях, Бриґідках і инших всім нам відомі. Не дуже відмінні а може в дечому навіть гірші є відносини в таборі **в Ялівці, за личаківською рогачкою у Львові** — перед боком всяких цивільних і військових властий.

От що доносить львівська ґазета „Дзєнь" про відносини, що панують в Ялівці:

В таборі панує пятнистий тиф. Що-ж роблять власти, щоби припинити лихо? З достовірного жерела довідуємося, що в сьому заведенню не можна перевести дезинфекції в ніякому напрямі. Лазня при пошесному шпиталі до сеї пори не вибудована, бо нема печий. Вистане згадати, що вчерашній стан недужих в таборі виказував на 400 людий — 150 осіб з познаками пятнистого тифу... В салях чисто азіятський бруд, а долівок не змивається ізза недостачі дезинфекційних середників.

Біля чистого нема; недужим дається старе непране біле, лише слабко десинфекціоноване. Сей страшний вид не навіває вже смутку, а просто доводить до розпуки і сіє тривогу з огляду на те, що все те діється близенько за рогачками міста, яке має претенсії бути культурним середовищем.

Щоби доповнити образ відносин, серед яких живуть безщасні жертви теперішнього режіму, треба згадати, що на місце судді Дормана, який помер перед кількома неділями, до сеї пори не приділено судді для продовжування приказаного міністерством процедесу звільнювання інтернованих.

Пошесний шпиталь на Ялівці такий набитий, що на одному сіннику лежить по двох недужих.

У вязниці на Баторія.

Тойсамий „Дзєнь" доносить про відносини, які панують у вязниці карного суду при улиці Баторія. В згаданій вязниці находиться 42 особи хорих на тиф. Дозорці заявили, що не будуть відвідувати недужих, а сестер-жалібниць зовсім нема. Недужі полишені без якоїнебудь помочі.

Зі звіту Місії Українського Червоного Хреста.

Табор Берестє Литовське ділиться на 5 частин: Буґшопи, Форт ґр. Берґа, Касарні Ґраєвського, Форт ч. 9, Шпитальний Остров і шпиталь при касарнях Ґраєвського. Оглянено військовою місією дня 27. жовтня 1919 року.

В Буґшопах містяться Українці і большевики, разом около 1.500 людий. Відносини дуже погані, лютує тиф і червінка. На питанне сотника Демидова про стан і число здорових, хорих, при огляді комендант табору відповів, що сього не може подати, бо евіденція почалася вести щойно від 1. вересня, 1919, а досі ніхто не знав точно, кілько є полонених; на кілько треба вифасувати страви, і кілько вмирає. **По словам наших старших і коменданта в Буґшопі полонених було більше як 5.000, а з них умерло около 3.000. Хто умер, ніхто не знає, а вмирало щоденно від 100 до 150 людий.**

Форт ґр. Берґа. Відносини красші. Стрільців 86, інтернованих 24. Сінників нема; люди обдерті; більша часть боса. Відносини санітарні красші, чистота всюди.

Касарні Ґраєвського: Всіх полонених 53. Положенне лихе, соломи на підстілку нема.

Форт ч. 9. Табор для старшин. Всіх старших 48. Положенне досить добре.

Шпитальний остров. Всіх полонених 105. Їда добра, чистота, обходженне людське, положенне добре.

Шпиталь при касарнях Ґраєвського. Всіх полонених 45. Умови можливі.

Табор в Білій сідлецькій: Всіх полонених 1.304. Оглянула військова Місія полонених. Положенне добре. Загальний брак одягу і чобіт.

Табор Модліні (Новогеоргієвск) **коло Варшави.** Оглянула військова місія для полонених У. Н. Р. дня 9. вересня 1919 р. Всіх полонених 539. Інтернованих 62. Положенне добре під зглядом санітарним, загальний брак одягу і чобіт, їда не вистарчаюча.

Табор Домбє коло Кракова. Оглянула Українська Військова Місія дня 10. жовтня, 1919. Всіх полонених старшин, стрільців та інтернованих 1.845. Списків нема, а загальний спис був на 12.000 Українців. **Роблено великі трудности при огляді табору; до Галичини не допущено.** Обходженнє з полоненими та інтернованими під той час погане, поміщенне лихе, сирість, їда недостаточна.

ЗВІЛЬНЕННЯ ІНТЕРНОВАНИХ І КОНФІНОВАНИХ.

Ухвалою Ради міністрів у Варшаві з дня 9. м. м. рішено:

1) Зарядити негайне звільненнє інтернованих. В тій ціли виїдуть спеціяльні комісії до кождого табору. Сі комісії мають запорядити масові звільнення інтернованих і тільки в деяких важних випадках має бути переведене конфінуваннє деяких одиниць. Комісії мають покінчити свої завдання найдалі до 6. січня 1920 р.

2) Особи, конфіновані поза сталим місцем свойого осідку, мають право просити, щоби їх конфіновано в місци їх замешканя, а власти мусять ті прошення узглядинти.

3) Що до зняття конфінування, то що справу передається їх адміністраційним властям до рішення.

В виконанню сеї ухвали, яка зарядила звільненнє інтернованих Українців. Поляків і Жидів із Східної аГличини розпочали вже з днем 20. с. м. військові ревізійні комісії свою акцію в таборах інтернованих і після коротенького провірення причин інтернowання зарядять їх звільнення з інтернування.

Звільнених мається відіслати до місць їх сталого замешкання а коли заходять певні підозріння, зарядиться там їх конфінування.

Доси конфіновані особи та перебуваючі в чужих місцевостях, останугь ще далі конфіновані, о скільки се конфінованне буде признане конечним, одначе дістануть дозвіл замешкати в громаді свого попереднього місця сталого побуту а зглядно в громаді приналежности.

Намісництво видало вже приказ старостам та дирекції поліції у Львові і Кракові повідомити про се конфінованих, що перебувають у їхніх повітах і виставити їм подорожні документи з тим, що по повороті мають зголоситися в дотичнім своїм старостві або дирекції поліції.

Конфіновані, які доси не дістали ще такого повідомлення, мають по нього зголоситися в старостах або дирекціях поліції дотеперішних місць конфінування.

БІДА ПО СЕЛАХ.

(Письмо із села до львівської „Землі і Волі").

...Яке-ж то лихо визирає
Із тих нужденних, хлопських хат?...

Так починається пісня нашого сільського працюючого люду.

Та кілько в ній правди, як відбивається в ній селянське життє, його злодні, його горе, особливо в теперішному часі! Чи можна найти хочби одного селянина, що бувби вдоволений теперішним? Ні!

Ще нині чує він на своїй спині батіг кількалітної війни. Погляне на понищені поля, на побудовані прихапцем хати, зайде на могилки, всюди пригадає собі те, що пережив. Неодин думав: покінчиться війна, а тоді й красше заживе.

І чого діждався?

Війна покінчилася і ні, а красшого як не було так і нема. А навіть ще гірше стало.

Зима тяжка зачалася, голод загостив в неодну хату, в ніщо приодітися, ніде загрітися. Голодовий тиф вбиває цілі села. В деяких повітах така нужда, що люди мешкають в землянках, а кормляться лушпинами бульби, як де її подиблять.

Колиж то все покінчить ся, питає неодин? Чи найдеться хто щоби прийти з помічю селянській бідноті?

Говориться в нас так богато про відбудову краю, а ніхто до неї не приступає, ніхто не загляне під селянську стріху, ніхто не поможе. Селянин полишений сам собі без більших грошевих засобів, цілковито зруйнований, — про відбудову своєї домівки, про поправу своїх піль навіть і думати не може. Він все жде, що найдеться хтось, що подасть йому помічну руку.

І він жде, та даремно.

Бо ніхто не зголошується, навіть сей, що так богато говорить, обіцює, прирікає. Нема куди звернутися, вияснити. З усюди відправляють його з нічим і кажуть ждати — але як довго? І чому? Чиж мало ще доказів хлопського лиха, сільської нужди й горя, які на кождому кроці кидаються нам в очі? Чиж мало ще тої руїни, що злягла на цвітучі колись українські села?

Чого ще треба, щоби здріґнулося камяне серце і спізнало, що чаша терпінь українського хлопа виповнилася і що в імя чистої людської совісти належить йому дати те, що йому прислугує?

Біда скрізь, нужда всюди, смерть забирає щодня нові жертви. Наче якесь проклятте спало на українське село, яке вже стільки набідилося, як в ніякого другого народу на світі.

І питаємося вдруге: коли те все скінчиться?

Коли наш селянин заживе красшим життєм?

ВІСТИ З НАПАДЕНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ.

СТАНИСЛАВІВ.

Життє в українських товариствах. — Аматорські вистави.

В послідних тижнях проявили усі наші товариства живійшу діяльність.

Найстарше з наших товариств українська „Бесіда" відбуло в перших днях грудня при великій участи членів загальні збори, на яких вибрано новий виділ з людей, які дають запоруку, що поведуть працю товариства як слід та розбудять до життя прочі станиславівські товариства, яким досі не було можна розвинути своєї діяльности.

Також загальні збори кружка Українського Педаґоґічного Товариства викликали живе заінтересованнє серед української громади. На зборах виказав уступаючий виділ гарні висліди своєї праці. Навіть тоді, коли здавалося, що українська думка в Станиславові завмерла, кружок вів свою тиху, а так видатну працю на полі шкільництва. Пять приватних шкіл в місті і на передмістях Станеслава виховує дітвору лише завдяки невтомимій праці кружка. Прямо подивляти треба, як серед тих тяжких обставин придбав кружок фондів на удержанне сих шкіл.

Секція Червого Хреста, яка цілий час несла поміч інтернованим, полоненим та хорим, бачучи що не стає їй фондів на її цили, устроїла в послідних чотирох тижнях 3 діточі свята для шкільної дітвори а вкінци Андріївські вечерниці для старшої громади, чим зискала на свої цили около 3.000 корон чистого доходу.

Товариство „Боян" переводить постійно проби та ладиться до концерту. Часть членів сего товариства, хотячи прийти в поміч добродійним товариствам, завязала драматичний кружок, який чистий дохід з вистав призначуватиме на добродійні цили. Перша вистава сего кружка дня 16. XII. виказала, що кружок зможе гарно сповняти поставлену собі ціль. Невеличкий гуртоκ, якого деякі члени перший раз брали участь в сценічних виставах, докладав усіх зусиль, щоби своєю грою відповісти вимогам штуки та упримнити вечір публиці. На жаль одначе треба замітити, що се не зовсім удалося артистам-аматорам, а саме тому, що публика маловажучи собі мабуть аматорську виставу, та добродійну ціль на яку уряджено сю виставу, явилася в доволі малій скількости. Надіємося, що на другій виставі яку підготовляє кружок, саля буде виповнена по береги.

ЛЯЦЬКЕ ВЕЛИКЕ.

З огляду на небезпеку зарази тифом замкнено у нас церкву. Одначе ся небезпека видко не загрожує місцевому костелови, бо він не замкнений і службу відправляється там без заборони ,стягаючи до костела не тільки римо-католиків а й греко-католиків. Чи не є се, а не тиф, і дійсною причиною заборони греко-католицької церковної служби?

Українські цукроварні в Шепетівці та Антонинах.

Польські часописи доносять, що в цукроварнях Шепетівки та Антонин на Україні є повна продукція цукру, який не має збуту і змаґазинований в лихих стодолах і будах пропадає. За один вагон соли дають там радо 6 вагонів цукру. Крім сього є там великі припаси муки, які можнаб осягнути дорогою обміни, тим більш, що дороги до сих місць є зовсім добрі. Польська преса очевидно алярмує своє правительство о скоре використанне факту.

Українське збіже.

Дипльоматична місія, що зараз перебуває в Швеції і Норвеґії, вислала до департаменту заграничних справ в Стокгольмі письмо, в якому Україна зобовязується достарчити збіжа і деяких сільських продуктів в заміну за індустрійні вироби, головно машиний й металеві фабрикати. Вивіз з України мавби йти через румунські пристані над Чорним морем. Назначенне цін для товарообміну припоручається мішаній комісії, в склад якої входилиби шведські і українські члени.

Гривні курсують.

Вістка, що наші гроші усунено з обігу на території Денікіна, являється неправдивою. Гривні і карбованці курсують досі. На карбованці є навіть загальний попит, через що їхній курс йде безнастанно в гору.

Михайло Гнатишак,

бувший співробітник „Прикарпатської Руси" помер перед кількома тижнями в Ростові над Доном. Він виїхав був до Росії а в часі російської інвазії в Галичині, вернув один з перших до Львова і видавав тут „Прикарпатскую Русь".

Французький капітал в Росії.

Після обчислень італійської часописи „Economia d'Italia", французький капітал, ульокований в російських підприємствах до війни, представляється так: державні позички 15.268,000.000, банкові акції і обліґації 718,000.000, зелізниці і трамваї 80,000.000, металева індустрія 750,000.000, угольний промисл 200,000.000, ріжні копальняні промисли 130,000.000, хемічний промисл 5,000.000, нафтові підприємства 307,000.-000, мануфактура 57,000.000, ріжні підприняття 6.000.000. Разом за час царату ульокували французькі капіталісти 17.-591.000.000 франків. Які суми забрали Керенський, Колчак, Денікін і инші спасителі Росії, не відомо. Не диво отже, що французька буржуазія так ревно підпомагає реставраторів!

НОВЕ ПОЛЬСЬКО-МОСКВОФІЛЬСЬКЕ ЗЛОДІЙСТВО В ГАЛИЧИНІ.

„Ґенеральний делеґат" польського уряду Ґалецкі повідомив урядово членів кураторії „Народнього Дому" у Львові, що звільняє їх від обовязків, а для ведення діл „Народнього Дому" назначує радника намісництва Нападієвича державним комісарем і старосту Северина Долницького заступником державного комісаря. Їм до помочі буде додана „дорадна комісія" зложена в половині з Українців, а в половині з москвофілів(-) До неї покликані: радн. Барвінський, д-р Федак, о. Стефанович, радн. Пежанський, суддя Івануса, прокуратора Сивуляк, секретар прокураторії скарбу д-р Заяць і о. Давидяк.

Проф. Станислав Дністрянський.

СТАТУТ ДЛЯ ГАЛИЧИНИ.

(Застережено права перекладу на всі европейські мови).

(З віденського тижневика „Воля").

III.

Який є правний характер постанов статута; яка правнича вартість його змісту?

З правного огляду представляє статут сам себе як **мандат. Мандантом** є союзні держави (Злучені Держави, Британія, Франція, Італія і Японія), а **мандатором** — Польща. Та правничо неповний і нетривкий се мандат, в якому, що правда, виказано подрібно права і обовязки мандатора, але не зазначено як слід правного становища манданта. Мандант зрікається прав на користь Ліґи Народів: **Польща має виконувати мандат під контролею Ліґи Народів** (арт. 2) — та се є одинокий експонент того правного становища, яке застеріг собі мандант, себто союзні держави, супроти мандатора, себто Польщі.

Як ся контроля має виглядати; хто має її виконувати в імени Ліґи Народів; які права вона дає відпоручникам сеї останньої; яке мало-б бути правне відношенне Ліґи Народів при виконуванню контролі супроти польської влади, супроти галицької „автономії", супроти польського та українського населення Галичини, — ніде не сказано — та се є без сумніву найбільша правнича хиба статута. Зваживши дальше, що і доля та склад Ліґи Народів під теперішню пору неясні та непевні, бачимо, що уся концепція статута правничо захитана, тим більше, що не сказано нічого про те, хто має прийти на місце Ліґи Народів, колиб вона або не переймила на себе припорученої собі місії, або колиб вона розбилася, або з часом стала чимось основно иншим ніж тим, як собі її виставляють теперішні союзні держави.

Мандат не є, значить, по стороні манданта ані обективно, ані субективно достаточно спрецизований. Він є неначе negotium claudicans, яке можна правничо уздоровити лише тим, що дасться йому як щодо предмету так і щодо підмету тривку правничу основу. Так було-б порадно намісць Ліґи Народів поставити одну із союзних держав яко їх спільну репрезентантку, на примір Анґлію, — а контролю сконкретизувати точно й подрібно. На се істнує в дотеперішньому міжнародньому праві стала форма — називається **протекторат.** При такому протектораті можнаб лишити Польщі далеко йдучі права, але й обовязки мандатора. Се була-б тривка державно-правна концепція, а не непевний, та сумнівної юридичної вартости експеримент.

Колиж дальше розбираємо правничу вартість сього елябору, що носить назву статут для Галичини, то бачимо всюди великі хиби і недостачі, які зводять юридичне значінне його майже до нулі. Вже в попередніх дослідах звертав я увагу, що богато постанов статута є неясних, чимало собі суперечних, та правничо цілком нестійних. Такиж місць є ще значно більше. Ось хоч би згадати про становище Ліґи Народів. Означенне будучої долі Галичини через Ліґу Народів після упливу 25 літ належить чейже до найважнійших правних постанов статута, і статут повинен був поставити се питанне дуже ясно і без обиняків, і то зараз у перших артикулах. Статут згадує про се, що правда, між першими постановами, але в 2. арт. не сказано нічого більше, як те, що рада Ліґи Народів буде мати повне право після упливу 25 літ „удержати, зревідувати або перемінити статут". **Не сказано впрост, що Ліґа Народів мати-ме право про дефінітивну державну приналежність;** та що не сказано сього на тому місці виразно, можна пояснити собі лише якоюсь незвичайною тонкостю, щоби не наразити почувань польських політиків. **Але редактори статута мусіли опісля прийти до того переконання, що, хоч посередно, то всеж треба денебудь зазначити компетенцію Ліґи Народів — рішити про долю Галичини після упливу 25 літ.** Се сказано аж при нагоді постанов про фінансову систему, раз, щоби спинити диспозиції польського уряду тими публичними добрами, що находяться в Галичині і мають перейти зпід управи бувшої Австрії під управу Польщі (арт. 33), а друге, щоби зазначити контрибуційну систему довгів на випадок, як що Галичина мала-б бути відлучена від Польщі (арт. 37). Таке висказанне головних та основних гадок посереднім шляхом противиться, очевидно, приписам правничої техніки.

Таксамо недостаточно визначено компетенцію галицького сойму і галицьких урядів у відношенню до варшавського сойму і польських урядів. Про декілька таких браків згадано вже попередно. Яко дальший приклад можнаб навести те, що з постанов статута годі вимиркувати, кому мають підлягати дирекції почт і телеграфів галицької території, чи ґубернаторови, чи польському міністерству у Варшаві і т. д.

Натомісць задержано мабуть, та ще й підкріплено несвідомо в статуті ту адміністраційну систему, яка нищила давнійше політичне життє Австрії і привела її між иншим до політичного занепаду, — систему, яку наука вже давно відкинула, як політичний куріоз австрійського державного права, а саме: систему подвійної адміністрації, себто — центральної державної влади разом з самоуправною адміністрацією краю, з тим, що обі ті адміністрації не мають получитись із собою в одну гармонійну цілість, але мають дальше іти рівнобіжно побіч себе двома самостійними руслами. Ся спадщина після колишньої Австрії заважить дуже сильно на долі цілого населення Галичини, яку й надальше прослідувати-ме рука подвійної адміністрації.

Колиж правник без трудности відшукає хиби поодиноких постанов статута, то політик мусить справді здивуватися, з якою фінезією зуміли редактори статута ослабити та до нулі зредукувати всякі права і свободи населення, коли річ була в тім, щоби видвигнути хоч як дрібні інтереси пануючих польських кругів. **Тільки ті українські політики, які перебули останні десятиліття під австрійською державою в постійній боротьбі о політичне істнованнє українського народу в Галичині з польськими політичними володарями, зрозуміють зараз, відки взялися до статута ті численні викрути та забезпеки польського панування супроти необхідних потреб всього українського населення, та можуть впрост вказати провенієнцію всіх тих горрендальних постанов, яких не всилі зрозуміти ніодин правний своїм правничим розумом, ба навіть назвати імя тих польських віртуозів, які при укладі дотичних постанов мусіли мати рішаючий вплив.** Але се не музичні, а політичні віртуози віртуози, яки хзнає увесь український нарід, бо довгі літа зависла була їх рука над нещасливою долею українського народу в Галичині. Се політичні спадкоємці одного з намісників Галичини, ґрафа Потоцького, який давно ще перед статутом поставив австрійському цісареви як безумовне услівє право абсолютного „вета" в усіх справах, що доторкали Галичини, та виконував своє „вето" безоглядно, хоч воно не було ніколи затверджене в австрійській конституції, — але якраз за сей абсолютичний режім помер він трагічною смертю з рук українського студента.

Та коли близше придивимось статутови, то без трудности відкриємо основи, на яких редактори статута — може й несвідомо — збудували його правну концепцію.

Австрійські правники відшукають його зараз. Головна основа статута — се чейже ті славнозвісні постанови австрійської конституції, які відносяться до правних взаємин між центральним державним устроєм а законодатними правами поодиноких країв. До сеї основи прибрано деякі анальоґії з устрою Хорватії та її відношенне до Угорщини (н. пр. становище ґубернатора є декуди подібне до становища хорватського „бануса"), а завершено цілу концепцію старопольським „ліберум вето". Статут для Галичини — значить, се не є ніяка модерна концепція, що шукала-б модерних шляхів для нового порішення новітних проблєм, але навпаки — се мішанина таких правних систем, які союзні держави завсіди поборювали; проти яких вони вели всесвітну війну; та проти яких вони сю війну виграли.

Чи забули те репрезентанти союзних держав? Чи забули вони нові ідеї, з якими вони приступили до ліквідації всесвітньої війни? Чи вони забули про ідею самовизначення народів?

Та лишилася в статуті тільки — надія, а саме та надія, що після упливу 25 літ Ліґа Народів видвигне назад ідею самовизначення, якого союзні держави не хотіли ще прикласти до українського народа.

Ся надія має для Українців з правничого боку деяке значінне. Вже по статуту Галичина має мати свою власну, **правно відокремлену територію** зі своїм війсковим континґентом і з забороною систематичної чужої кольонізації. Хоч під польським „режімом", вона всетаки державно-правно представляти-ме **окрему правну одиницю.** Сей режім є на папері „автономний", в дійсности однак абсолютистичний, та нема навіть в рамцях австрійсько-угорської конституції ніде повної анальоґії до того, що статут признає Галичині. Зосібна, не можна добачувати анальоґії до того правно-державного становища, яке мала Хорватія і Славонія супроти Угорщини. Се останнє основується на осібнім міждержавнім трактаті між угорським а хорватським соймом. Хорватський „банус" відповідає перед хорватським соймом, а § 4 угорського законного артикулу XXX. з 1868. року ставляє щодо взаїмного державного відношення Хорватію нарівні з Австрією та Угорщиною, з тим, що без дозволу Хорватії не можна зміняти спільних основних законів. Тому державно-правне відношенне Хорватії до Угорщини представлялося як (нерівна) реальна унія, чого про відношенне Галичини до Польщі не можна сказати.

Зваживши одначе, що Галичина має задержати окрему територію, то можна її правне становище прирівняти до того відношення, в якім стояла Босна й Герцеґовина до австро-угорської монархії після окупації, — але тільки зі змінами.

Чи теперішня концепція, поставлена союзними державами для Галичини, буде мати подібну судьбу, як Босна й Герцеговина, покаже історія.

Д. ДОРОШЕНКО.

УГОРСЬКА УКРАЇНА.

(Дальше).

Сі просвітні заходи мали свій вплив на загальне піднесенне культурного рівня на Угорській Руси. І з поміж місцевих Українців почали виходити освічені люди, вчені і письменники. Коли скоро по відкриттю львівського університету цісар Йосиф II дозволив, щоб замісць німецької та латинської мови на богословському та філософічному факультетах наука відбувалась українською мовою, то зараз же знайшлись і професорі, які могли питати по українському; серед них були два угорських Українців: Іван Земанчик і Петро Лодій. Сей Лодій був потім професором у Росії Крім того ще декілька угорських Українців зробили собі наукову й літературну карієру в Росії. Балудянський, що був першим ректором петербурґського університету; Орлай директор ніженського лїцея; Венелін — відомий учений славіст; брати Кукольники — російські літератори та инші. Але сей умовий рух був не глибокий, він зачепив тільки верхні круги і не торкнувся народньої маси, тим більше, що його діячі не вміли поставити своїх національних змаганців на народньому ґрунті а в своїх літературних заходах — опертись на стихії живої народньої мови.

Наступив 1848-ий рік, який приніс фатальні наслідки для угорських Українців. В сьому році скоро після революції у Відни проти старого абсолютизму, підняли Мадяре повстанне, щоб добути собі незалежність від Австрії. Тоді австрійський уряд, щоб уратувати цілість держави, рішив оперетис ьв боротьбі з Мадярами на подавлені ними народности, на Хорватів, Словаків, Українців. Він дав їм ріжні пільги, щоб вдержати їх на своїй стороні і навіть знайти серед їх оружну поміч. Але всього сього було мало. Мадяри брали гору і вже загрожували самому Відню. Тоді російський цар Микола, який з трівогою дивився на революцію в Австро-Угорщині, рішив піддержати „законний" лад та правительство і вислав на поміч Австрії стотисячну армію, яка перейшла через Галичину й Карпати і в 1849 році вступила на Угорщину. Саме тоді серед угорських Українців знайшовся дуже сміливий і відважний чоловік, який зумів придбати собі дуже впливове становище і стати на чолї всього руху серед своїх земляків. Се був Адольф Добрянський.

Син священика Пряшівської епархії, він родився в 1817 році, здобув висшу освіту в університеті і гірничій академії і ще студентом виробив собі погляд, що будучність Угорської Руси лежить в повному засвоєнню російської мови, культури і як найтіснійшому зближенню з Росією. Обставини склались так, що якийсь час йому можно було свої мрії переводити в практичне життє. Коли почався революційний рух в Угорщині, він, як відомий уже москвофіл, утік до Галичини і тут на зборах „Руської Головної Ради" виступав як репрезентант Угорської Руси.

Коли московський цар Микола вислав війско для приборкання Мадяр, то Добрянський прийшов на Угорщину з московською армією як австрійський імператорський комісар при їй. Угорське опвстанне було задавлене Москалями, і австрійське правительство дуже суворо покарамо мадярських патріотів; богато було покарано на смерть, богато утікло з краю. Добрянський, який мав велику популярність серед своїх земляків, організував угро-руську інтеліґенцію і намовив її вислати до цісаря депутацію з проханнєм виділити територію, заселену Українцями в окрему округу, призначати на ній на урядові посади тільки Українців, запровадити діловодство в урядових інституціях українською мовою, завести в школах навчанне українською мовою, .заснувати в Ужгороді українську академію і т. п. Цісар приняв депутацію дуже прихильно. Добрянського було призначено намісником (над-жупаном) чотирох комітатів, у яких жили здебільшого Українці, і він заходився заводити свої реформи. Завели українську мову в діловодстві, ужгородській ґімназії, на таблицях з назвами улиць; правда, се не була народня українська мова, а книжне „язичіє", мішанина слів славянських, московських, українських, яка вживалась в письменстві й у церковних справах угорської України. Але все-ж таки й се піднимало дух українського громадянства й народа на Угорщині. Та всю справу попсувало москвофільство Добрянського: він занадто виявляв себе прихильником Росії й усього російського; се не могло подобатись ні австрійському урядови, ні тим більше Мадярам, які скоро оправились після погрому 1849 року і знову почали забирати силу в країні до своїх рук. Вони зненавиділи Росію і все, що було з нею звязане. „На Українців перенесли Мадяри всю ненависть, якою палали до Росії за погром 1849 року. Нищити Українців зробилося немов патріотичним обовязком мадярським, дарма що сповнюванне сього обовязку вело за собою економічну руїну, духовну темноту і безпомічність півмілїонової маси народу, виключало від цивілізаційного розвою і поступу цілі обширні комітати, деморалізувало і доводило до цілковитого етичного здичіння українську- інтеліґенцію, а найпаче ту її часть, що з покликання свого повинна би стояти на сторожі гуманности і етичних ідеалів — духовенство висше і низше". Добрянського скоро усунули з посади, а за тим почали скасовувати і його реформи. Добрянський служив якийсь час в центральних австрійських інституціях. Року 1868 його вибрали з Сорошського комітату послом до угорського сойму. Але йому не удалось зробити в соймі нічого для своїх земляків через те, що Мадяри вважали його за явного москвофіла і провалювали всі його проєкти. Тоді він покинув Угорську Русь і переніс свою діяльність до Галичини, де працював увесь час в москвофільському дусі. Помер Добрянський в 1888 році.

Мадяри, добувши знову силу в країні, взялися за мадяризацію своїх „інородців", Словаків, Румунів, а особливо Українців. Інтеліґенція українська не могла їм дати відсіч. Її було мало, вона була слабка, а найголовнійше — вона свій культурний рух оснувала не на народньому ґрунті, а на елементі російському, чужому для місцевого життя й місцевих обставин. Росія заімпонувала українській інтеліґенції на Угорщині своєю мілїтарною силою, своїм державним блиском — їм, що звикли жити в приниженні й поневірянні. І ось вони почали обертати свої очи виключно до сієї Росії, від неї сподіватись поратунку, на неї покладати всі свої надії. Але їй довелось познайомитись і стикнутись з Росією офіціяльною, зверхньою, яка справді здалеку здавалася такою пишною й принадною. Демократичні ідеї відродження своєї народности через прищеплення їй передових ідей свого часу в формі національного письменства на народній, зрозумілій широким масам мові, — н евстигли ще доторкнутись Угорської країни, хоч вони вже пустили свої коріння і на російській Україні і в Галичині; а тимчасом перед її зором став пишний образ російської літератури, яка була таким контрастом до її власної мізерії. Певна річ, що з сієї літератури угорські Українці черпали думки і образи не Пушкина та Гоголя, але Державина й Карамзіна і просто пересаджували їх на свій ґрунт, потішаючи себе ілюзією, ніби вони творять справжню національну літературу. В сьому піддержували їх і казенні російські патріоти, вчені „славянофільського" напрямку, які встигли завязати зносини з угро-українською інтеліґенцією.

Український національний рух у Росії, та й у Галичині, був ще занадто слабкий, щоб простягти руку помочи своїм угорським землякам, а в найблизшій до їх Галичини до того ще і в самій широко панувало москвофільство. Отже не диво, що українська інтеліґенція на Угорщині, не зумівши опертись на народню стихію, не маючи постійної твердої допомоги збоку, дуже скоро почала помадярюватись, а та, що ще признавалась до „руської" народности, перебувала в крузі перестарілих ідей і поглядів, далеких від усякого демократизму і дійсного націоналізму. Коли в половині 70-х років Драгоманів, мандруючи по Угорській Руси, висловив своє здивуванне одному з таких діячів — Гомичкову, чому вони не пишуть на живій народній мові, то сей йому відповів: „Вы хотите отъ насъ, чтобы мы писали языкомъ слугъ, но литература пишется вездѣ для господиновъ".

Ся література, яку витворила угроруська інтеліґенція і якою вона думала годувати свій народ і задовольняти його духовні потреби, дійсно була мертвою і по свойому змісту і по своїй формі. Періодичні видання почали виходити на Угорській Руси доволі рано: в 1856 році почала виходити „Церковная Газета" (виходила по 1858-й рік), потім „Церковный Вѣстникъ" (1858), „Свѣтъ" (1867—71), і „Новый Свѣтъ" (1871—72), „Карпатъ" (1873—76), „Листокъ", що виходив більш десяти років, починаючи з 1885-го; „Газета для народныхъ учителевъ", „Щотиденне виданіе для дѣтскихъ пріютовъ, народныхъ и мѣщанскихъ школъ въ Угорщинѣ" — виходила в 1873 році. І мова, і зміст, думки і напрям сих видань були сухі та мертві; нікого не могли вони ні зацікавити, ні злохотити. Така була й вся взагалі література, витворена на Угорській Руси на протязі XIX століття, особливо після того, як там твердо укорінилось політичне і національне москвофільство.

(Дальше буде).

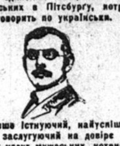
В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВЕПРОВИНА І ВОЛОВИНА ПОВИННА БУТИ ВСЕ ДОБРЕ ЗВАРЕНА ПЕРЕД ЇДЖЕНЄМ

Лїкарі говорять, що небезпечний паразит зв. солїтром повстає головно з причини їдженя недовареної вепровини і воловини, а також часом повстає через їджене брудними руками. Присутність солїтра в кишках спричинює довгі терпіня. Певним знаком присутности солїтра є уходжене дрібними кусниками сего паразита. Є ще і другі обяви, як безсонність, брак апетиту, завороти, болї голови, трівожливий стан, знеохота до житя, нестравність, плюте, омлїване від порожного жолудка. Звичай їсти лише деякі потрави. Сї і много других признак робить нужденним житє у тих, що мають солїтра. Много розумних людий позбуваєсь скоро сего страшного паразита через набуте средства Laxatodes, загально звісного лїку проти солїтра, у Laxal Medicine Co., 3366 Laxal Bldg., Pittsburgh, Pa., який складаєсь з 6 коробок по $10.48, 3 коробки $5.74 і одна коробка $2.08, включно з податком. 2с14

НЕДУГИ МУЩИН

Я є одинокий спеціяліст недуг мужеських в Пітсбурґу, котрий ґоворить по українськи.

Найдовше істнуючий, найуспішнійший і заслугуючий на довіре спеціяліст недуг мужеських, котрий усе своє знане і довголітну практику віддає для услуги недужих

DOCTOR LORENZ

II. поверх, фронт.

644 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.

Урядові години: Щодня від 9. рано до 8. веч. В Пятниці від 9. рано до 8. веч. В неділі від 10. до 2.

SANTAL CAPSULES MIDY

МОЧОВІ ВІДХОДИ

регулює в 24 ГОДИНАХ

Кожда пачка має напись з MIDY

Уникайте підробів.

ДР. ІВАН СМІТ

ЛІКАР УКРАЇНЕЦЬ. — СПЕЦІЯЛІСТ ОПЕРАТОР.

ДОКОНУЄ НАЙТЯЖШІ ОПЕРАЦІЇ МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ, СПЕЦІЯЛЬНО ПРОПУКЛИНУ (Т. Є. КИЛУ), ЛІЧИТЬ З ПЕВНИМ УСПІХОМ РЕВМАТИЗМ, НЕДУГИ ЖОЛУДКОВІ, СЛІПУ КИШКУ, ГЕМОРОЇДИ, ГРУБІ ЖИЛИ. НІС, ГОРЛО, УШИ І ИНШІ НЕДУГИ МУЩИН І ЖЕНЩИН, ЄСЛИ ХТО НЕ МОЖЕ ПРИЙТИ ДО МЕНЕ, ТО НАПИШІТЬ ЛИСТ І ОПИШІТЬ ВСЮ ВАШУ НЕДУГУ. ЗАЛУЧІТЬ МАРКУ НА ВІДПОВІДЬ.

Dr. JOHN SMITH, Jr.,

327 E. 17th Street, Uew York, N. Y.

Години урядові: 12—2 попол. і від 6—8 вечер, а в неділі і сьвята від 10-тої рано до 2-го пополудни.

Телефон: Stuyvesant 4493.

НА ПРОДАЖ

ЗАКЛАД ФОТОҐРАФІЧНИЙ з найлучшим приряджене́м, найновійші машини до фотографованя і побільшуваня портретів; приряди до робленя рам, притім є склад патентових медицин і книжок. Той заклад знаходить ся між Українцями як рівнож і иншими Славянами і вже істнує 6 років Продати мушу з причини браку здоровля. Першеньство має Українець Голоситись чим скорше до: M. ZABOY, 638 Ridge, Avenue, Allentown Pa. 137—

ЗБОРНИК ЦЕРКОВНИЙ, великий, 608 сторін.....$5.00

ОТЧЕ НАШ, образ 34x22 1.50

INT'L BOOK STORE,

P. O. Box 1722, Pittsburgh, Pa.

НОВА МАПА ГАЛИЧИНИ

Вже вийшла з друку нова мапа Галичини в українській мові. На ній є виразно намальовані всі міста, місточка, гори, ріки, зелізниці і села. Такої мапи ще в Америці не було. ЦІНА ЛИШЕ 25 ЦНТ. (Принимаємо одноцентові марки). Замовляйте зараз, бо наклад невеликий. 6—

PEOPLES SUPPLY CO., Dept. 1, Sta. D., Box 51, New York, N. Y.

ВІДЗИСКАНЕ ЗДОРОВЛЄ

Терпів два роки, а тепер може вже працювати. Уважав, що дальше лічене є лише втратою часу і гроший.

Я терпів через два роки так, що часто не міг робити і мій стан здоровля дійшов до того, що я попав у зневіру про можливість виліченя. По прочитаню лічничої методи д-ра Ганнона, я рішив ся його відвідати. Я зістав там підданий спеціяльному застрікуваню крови, відповідно до вимог моєї недуги, і протягом місяця мій стан поліпшив ся так, що я можу знов працювати. Я пишу се в доказ моєї вдячности за те, що він зділав для мене.

F. WAGNER,
128 Palisade Ave., Bogota, N. J.
13-го падолиста 1919 р.

Коли терпите на якусь ново повсталу або застарілу недугу а потребуєте помочи спеціялісти прийдіть до мене безпроволочно, а я зроблю для Вас те, що міг зробити і для других.

ДОВОДЖУ ДО УСПІХУ

скоро, тривало і за малу нагороду, без ніякої перерви у Вашім занятю. Мої офіси находились через довгі роки в тімсамім будинку, і мене знають як осторожного, ревного і успішного спеціяліста. Одна візита в моїм офісі і точна екзамінація упевнить Вас, що я зверну Вас на дорогу яка веде до здоровля.

КОЛИ ВИ ТЕРПИТЕ

нервовий розстрій, завороти, ослаблене, кровні і скірні недуги, маячить ся Вам в очах, слаба память, слабі і непевні нерви, безсонність, болі в карку і крижах, ревматизм і безвладність у вязах, слабість горла, жолудка і недомаганя кишок, болі невральґічні, горячку на язиці і запір, ТОДІ НАВІДАЙТЕСЬ ДО МЕНЕ.

ПРИМІНЮВАНЄ ЕЛЄКТРИКИ, ЗАШКІРНІ ВСТРІКУВАНЯ І ІНГАЛЯЦІЙНІ МЕТОДИ УПЕВНЯТЬ ВАС ПРО УСПІШНІ ВИСЛІДИ ЛІЧЕНЯ.

Порада зовсім даром. Прийдіть нині. Не відкладайте.

DR. HANNON

СПЕЦІЯЛІСТ

146 EAST 14th STREET

Напроти Tammany Hall, New York.

Години офісові: Денно від 9. рано до 4. попол.—Вечер: від 6. до 8. В неділі і признані сьвята: від 10. до 2. в полудне лише.

Осібний почекальний покій.

ҐАРАНТІЯ 18.000.000 ДОЛЯРІВ

— ПІД ЯКОЮ —

Гроші ПОСПІШНИМ ПЕРЕКАЗОМ посилаємо

до ГАЛИЧИНИ, БУКОВИНИ, ПОЛЬЩІ і инших країв після понизше даного курсу

10.000 КОРОН ЗА 100 ДОЛ., 10.000 МАРОК ЗА 100 ДОЛ., 10.000 ЛЕВІВ ЗА 265 ДОЛ.

100.000 КОРОН ЗА 900 ДОЛ., 100.000 МАРОК ЗА 900 ДОЛ., 100.000 ЛЕВІВ ЗА 2.600 ДОЛ.

Уряди почтові в Галичині задержують доручене гроший нераз цілими місяцями, що викликує велике незадоволене серед наших Земляків. Висилайте грошеву поміч „ПОСПІШНИМ ПЕРЕКАЗОМ", а переконаетеся, що в протягу трох тижнів гроші зістануть доручені.

Не відкладайте з дня на день і посилайте ще сегодня а в відворотнім письмі отримаєте посьвідку, яка є добра на суму 18.000.000 долярів.

Гроші на ощаду висилаємо до старо-краєвих банків по повисше сказанім курсі.

Де би Ви не купували шіфкарту при відїзді до старого краю, гроші пересилайте через нас, бо ми єсьмо найбільшим і найвідповіднійшим посередництвом в цілім сьвіті. 14i17

БУКОВИНЦІ! Хто має старі документи або листи з краю, то отримає пашпорт через 2 дні. Приходіть до виїзду на Родину.

ВИСИЛАЄМО КОЖДОМУ КАЛЄНДАР НА 1920 РІК БЕЗПЛАТНО.

Ми єсьмо Українці о чім сьвідчить наше родинне імя, яке знають сотні тисяч людий і довіряють міліони долярів.

TESLUK BROTHERS, 1106 O'FALLON ST., ST. LOUIS, MO. — або — БРАТЯ ТЕСЛЮКИ — TESLUK BROTHERS, 200 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

AMERUS

ВАША НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ — ВАШЕ ПОЧУВАНЄ НАРОДНОЇ СОЛІДАРНОСТИ

вказують Вам, що свідомий Українець повинен удаватися у всіх справах виключно до своїх, до Українців. Загально знана і загально любленa народна інституція

АМЕРУС

українська торговельна корпорація

ВИРОБЛЯЄ ПАШПОРТИ ДО СТАРОГО КРАЮ, ПРОДАЄ КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, ПОСИЛАЄ ГРОШІ ДО СТАРОГО КРАЮ.

Українці! Пишіть до нас, до українського бюра по інформації у всяких справах, а дістанете добру, скору і чесну пораду безплатно.

AMERUS TRADING CORPORATION,

165 BROADWAY, Room 1507, NEW YORK, N. Y.

Отсим повідомляю своїх пп. Товаришів, як також весь український загал, що я з дякоучительського становиска зрезиґнував, і від тепер усї свої сили посьвятив працювати для Українського народа на поли народно-промисловім при Українській Корпорації Амерус".

По інформації прошу писати на адресу:

MICHAEL BABEY, 165 Broadway, New York, N. Y.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ

до ГАЛИЧИНИ, РУСИНІЇ, ПОЛЬЩІ І ЧЕХО-СЛОВАКІЇ.

Ми висилаємо гроші до краю по найнизшім курсі. Сейчасове доручуване.

Ми є агентами AMERICAN EXPRESS COMPANY.

ПРОДАЖА КОРАБЕЛЬНИХ КАРТ НА ВСІ ЛІНІЇ.

Ми даємо правні поради у всіх справах. Перепроваджуєсь продажи реальностий. 123—

Ми говоримо до УКРАЇНСЬКИ. Офіс отворений до 8.30 вечер.

PRAISNER & ROBAK

10 Belmont Avenue, NEWARK, N. J.

ФІЛІЯЛЬНИЙ ОФІС: TYLER & WARWICK STS.

ПОЗІР РОДИМЦІ! ПОЗІР РОДИМЦІ!

ІСТОРИЧНІ ОБРАЗИ

можна тепер набути за одного доляра. Ся ціна знижена до мінімум задля теперішних обставин. Се є збір українських володарів, гетьманів і найвизначнійших мужів, разом 55 ОСІБ І 22 ПОДІЙ І ВИДІВ, упорядкованих після часу з датами діяльности; викінчених в 10 КРАСКАХ І В ЗОЛОТІ. 139с—

Ся чудова збірка на однім образі повинна знаходитись в хаті кождого Українця. Сей образ можна і до краю завезти. Він улекшить кождому пізнане рідної історії.

НЕ ЗВОЛІКАЙТЕ А СЕЙЧАС ПРИСИЛАЙТЕ ОДИН ДОЛЯР. ПОЧТУ САМІ ОПЛАТИМО. $1.00 ТІЛЬКИ. — Адреса:

SVOBODA, 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

БУДЬТЕ ОСТОРОЖНІ

КОМУ ПОРУЧАЄТЕ СВОЇ ГРОШІ.

Українці в Америці знають мене добре, бо я понад вісім літ опікував ся їх грошевими справами і вдоволяв їх. 8св—

ПАШПОРТИ вистараюсь в короткім часі. Ви не потребуєте приходити до Ню Йорку по пашпорт, а лише напишіть до мене.

ПОРАДА ДАРОМ У ВСІХ СПРАВАХ.

ЛЕҐАЛЬНІ ПОЛЬСЬКІ І ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ БАНКОВІ НОТИ І ГРОШІ

ПРОДАЮТЬ СЯ ПО ДЕШЕВИХ ЦІНАХ.

ГРОШЕВІ ПЕРЕСИЛКИ через Амерікен Експрес Компани.

ARMIN HERZEG

127 WASHINGTON STREET, NEW YORK, N. Y.

БЛИЗЬКО ФЕРИ.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ВІЧА І ЗБОРИ.

ПОКЛИК.

Дорогі Родимці місточка Підкаміня.

З вибухом сьвітової війни начали ся серед наших рідних страждання. Війна зробила своє, не лищила ні камінця на місци, все зрушене, знищене. Там де трава зеленілась, тепер чорна земля сьвітить. Наші рідні без даху, без одежи. Пошести зганяють їх з білого сьвіта наче муравлів. Щоби заспокоїти свій жолудок пійшли на жебраний хліб.

Оттакі гаразди лишила нам сьвітова війна!

Щоби утерти хотяй одну сльозу нашим рідним, ми завязали ратунковий Комітет. Задачею сего Комітету є нести поміч нашим рідним у всякий можливий спосіб. На перших зборах зійшло ся нас шістнайцятьох, котрі зложили $163.75.

Ми відзиваємо ся до Вас, Земляки, о поміч. Поможіть своїм рідним в такім великім нещастю.

Ратунковий Комітет місточка Підкаміня, пов. Броди, Галичина: А. Рожик, секр. рек.; А. Федунець, секр. фін.; А. Пасічник, касієр.

Жертви просить ся посилати на слідуючу адресу: А. ПАСІЧНИК, 513 E. 16th St., New York, N. Y.

КИШЕНКОВИЙ КАЛЕНДАРИК на 1920 р., в дуже гарній оправі з масою інформацій про закони Америки і означенем свят цілого року та місцем на записки коштує всего 25 центів, 5 штук за $1.00, з додатком мапи Галичини в українській мові. 14с23

Треба агентів.

INTER. SALES CO., Dep. S, Sta. D, Box 122, New York, N. Y.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

На НОВЕ і дуже практичне ШИЛО.

Тим шилом можете направляти всяку річ, на пр. черевики, убраня і т. п. Воно шиє дуже скоро і міцно так як машина. Висилаємо за $1.00 і додаємо 25 ярдів шевської дратви, тоненької і міцної за дармо. Осібні голки можете дістати у нас по 10 цнт. за штуку з дратву по 15 цнт. за звиток. Витніть се оголошене і залучіть 30 центів в почтових марках (Stamps) а при отриманю доплатите решту або відразу залучіть $1.00 і вишліть до: 144вс—

PEOPLE'S SUPPLY CO., Sta. D., Box 51, Dept. 93, NEW YORK, N. Y.

НАДЗВИЧАЙНА ОФЕРТА.

Для ослаблених мущин.

Потребуєте післати нам лише 50 центів

Ослаблені мущини як також нервові, зістануть радикально і раз на все виліченi через ужите средства NOVO. Є се, можна сказати, чудове средство, яке вилічило вже тисячі недужих мущин. Коли Ви є недужі, коли долягає Вам нервове ослабленє, коли утратили силу, коли маєте меланхолію, зимні руки і ноги, біль голови, запір, диспепсію, слабість нирок або инші недуги каналу уринного, неприємні сни, боязнь стрічатись з людьми, як се роблять другі, то зістанете уздоровлені при помочи средства NOVO Се средство в розмірно короткім часі зробить Вас сильним, здоровим і щасливим, так що будете всякі уживати всякі приємности житя. На доказ і для переконаня Вас о сім, що NOVO средство се дійсно здїлає, вишлемо Вам ДАРОМ таку скількість сего средства, що Вам вистане на 15 днів, наколи пришлете нам свою адресу і імя, як також 50 центів в почтових марках або готівкою на оплачене почтової пересилки і опаковане. Просимо звернути увагу на се, що се є мала пробна пачка, але комплетний запас, вистарчаючий на 15 днів, який дуже часто вистарчає на лічене. Оферта є важна лише на ограничений час. Напишіть до нас безпроволочно, надмінаючи часопись, в якій Ви читали се оголошене а ми вишлемо Вам сейчас згадане средство.

Novo Company, Dept. 23, BOX 4000, PHILADELPHIA, PA.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД. ДІМ В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

отсим запрошує на

КОНЦЕРТ І БАЛЬ

які відбудуть ся

В СУБОТУ, 31-го СІЧНЯ 1920

в ARLINGTON HALL,

706 Grand St., cor. Summit Ave., Jersey City, N. J.

з незвичайно ріжнородною програмою, в яку входить 14 точок.

Дірiґент оркестри: Р. Едельман.

Дірiґент хорів: О. Стеткевич.

ПО КОНЦЕРТІ ТАНЦІ.

Початок точно о 7.30. Вступ 50 ц.

Просить ся усі Товариства, Братства і усю джерзисітську громаду о як найчисленнійшу участь.

Будемо дуже вдячні коли доокола лічні Українці так з Ню Йорку як і з Бейон Сіти і Нюарку завитають до нас.

Усі стріткари: як Belt Line, Greenville, Newark і ин. переїзджають попри галю. 13-14

ПОЗІР! НЮ ЙОРК! ПОЗІР!

Повідомляє ся Український Загал в Ню Йорку, що

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 1. ЛЮТОГО

відбуде ся

ВЕЛИКИЙ СІЧОВИЙ БАЛЬ

в УКР. НАР. ДОМІ,

217-19 E. 6th St., New York, N. Y.

Початок о годині 6.30 вечером.

ВСТУП 35 ЦЕНТІВ.

Музика перворядна.

Хто живий, хай приходить.

13-14 СІЧ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

ТРУПА МЕДОВА

грає

В PALACE THEATRE

BLUE ISLAND, COR. 12TH ST.

В ПОНЕДІЛОК, 2-го, В СЕРЕДУ 4-го І В ЧЕТВЕР 5-го ЛЮТОГО.

Тікети уже продають ся при касі театру.

(ЧИТАЙТЕ ВЕЛИКІ АФІШІ.)

ТОВАРИСТВО ВИРОБУ УКРАЇНСЬКИХ МЕРЕЖОК

В ЗЛУЦІ З НАРОДНИМ ІНСТИТУТОМ

(People's Institute)

І СОЮЗОМ ШТУКИ В АМЕРИЦІ

(Art Alliance of America)

Товариство Виробу Українських Мережок бажає порозумітись зі всіми женщинами Українками, які хотіли би легко і корисно заробити вишиванєм українських мережок у себе дома.

Се заняте є дуже поплатне і кождий, хто лише хоче працювати і заробляти, може його виконати: матери, дівчата а навіть калїки.

Звертаємо особливу увагу на се, що кождого дня від 2. до 5. години пополудни в Українськім Народнім Домі (Ukrainian Settlement), 217 E. 6-та улиця, Ню Йорк, находить ся інструкторка, яка видає і приймає працю та уділяє всяких поучень кождому, хто хоче навчитись сеї штуки. В дійсности се велика нагода для женщин, котрі при чистім і легкім занятю хотять добре заробити.

Як не можете самі явитись в Українськім Народ. Домі в Ню Йорку, то присилайте почтою взірці Вашої праці. По всякі инші інформації голосіть ся на адресу: 139с—

THE UKRAINIAN NEEDLECRAFT GUILD,

217 East 6th Street, New York City.

Американці дуже зацікавились сею українською штукою, так, що і з найдальших місцевостий приїзджають і дають великі замовленя. Щойно на днях приїхала Американка з Бостону в тій цїли. Тим робом чужинці щораз більше вчать ся про нашу старинну культуру і симпатизують з нами.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь).

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на корабли кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеть ся до: GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich Street, New York, N. Y. 124—

Пошукую стриєчного брата **ТЕОДОРА ДРАПАЙЛО**, з села Луки, пов. Калуш, Галичина. Три роки тому перебував в Шікаго, Ілл. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: ANNA WASZCZYNSKA, Scalp Level, Pa., Somerset Co. 12-4

Пошукую **СТАХА НАКОНЕЧНОГО**, з села Торки, повіт Перемишль, Галичина. Послідними часами перебував в Акрон, Огайо. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: JOHN BUKSA, Box 274, Yorkville, Ohio. 13-15

Пошукую **МИХАЙЛА ПЕТРІВ**, з села Дибринів, повіт Рогатин, Галичина. Має перебувати в Тонаванда, Н. Й. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: WASYL PLUTA, 1118 Rear Ave., Pittsburgh, Pa. 13-15

Пошукую свого мужа **НИКОЛУ КУДРИЧ**, з села Ботівка, повіт Вороня, Галичина. Давнійше перебував в Нортгемптон, Па. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: KATARYNA KUDRYCZ, Star Route, Hudson, N. Y. 14-16

Пошукую свого брата, **ІВАНА БОРАКОВСЬКОГО**, з села Коршилівка, повіт Скалат, Галичина. Перебував в Брукліні, Н. Й. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: STEPHANIA PRZENDZIEMIRSKA 571 Hazard St., Palmerton, Pa. 14-6

Пошукую свого брата **ОЛЕКСУ МАРХЕВКА**, з села Загаїць, пов. Підгайці, Галичина. Має перебувати в Канаді. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: NICK MARCHEWKA, 20 Weir Lane, Wilkes Barre, Pa. 14-16

ІВАН БІДА, родом з Боратина, хай зголосить ся в справі спадковій по бл. п. Семені Мулик, на адресу: THEODORE MULYK, 35 St. John St., Detroit, Mich. 14-17

Людмила Мацієвич, жена отця Мацієвич, пошукує своїх кревних: **НИКОЛУ ПАВЛЮКА і ВОЛОДИМИРА ГРИГОРЦЯВА**, котрі походять з Коломийщини, Галичина. Є для них важні справи з краю. Хтоби про них знав або вони самі, зволять зголосити ся до: NIKIFOR DEMKIW, 226 French St., New Brunswick, N. Y. 14-16

Михайло Прокопяк, Tabor, Nimecke Jablonne, A36, Deitsh Gabel, Checho-Slovakia пошукує сею дорогою свою шваґрову **НАСТУНЮ МАНЬКО** з Тарнава, пов. Добромиль, а також **МИХАЙЛА БОСАКА** з Поліни. Мають перебувати десь в Стейтах. Пошукувані зволять зголосити ся по близші інформації до Анастазії Володин з Пятниці на адресу: THEODORE STASHKO, 222 Barrow St., Jersey City, N. J. 14

Федько Караущ, просить отсею дорогою свого брата **ІВАНА, ДМИТРА і МИХАЙЛА ЦІХА** зі Скалата, Галичина, аби зволили написати до него під адресою: FEDOR KARAUSZ in Deutsch Gabel, Tabor L. 9, Cecho-Slovakia. 14

Пошукую свого шваґра **ДМИТРА ЧОПИКА**, з Кіцман, Буковина. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: STEPHEN HNATIUK, 188 Brooklyn Street, Detroit, Mich. 12-14

ПОТРЕБА ДІВЧАТ до завиваня пакунків. Добра платня. Стале заняте. Голоситись до: HOLLAND BUTTERINE COMPANY, Bay St., corner Provost St., Jersey City, N. J. 2-14

ПОТРЕБА спільника до малярського бізнесу з капіталом найменше $200.00. Сі гроші принесуть великий прихід. Хтоби мав охоту научити ся малювати і бути добрим артистом, то має добру нагоду научити ся. Просить ся писати по близші інформації до: Mr. WM. F. CHARNECKY, 147 4th Ave., Room 318, New York, N. Y. 12-15

Пошукую **ПАРАНЬКУ І ТАНЬКУ СЛУКА**, з села Туринка, повіт Жовква, Галичина. Має для них важну відомість зі старого краю. Зволять зголоситися до: ANASTASIA POCZAJ, 1890 Proctor Street, Detroit, Mich. 13-15

Пошукую **ФЕДЯ ПРИДИВУС**, з села Бринець-Церковних, повіт Бібрка, Галичина. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: PETER BOZYCHOWSKY, 83 Perine Street, Auburn, N. Y. 13-15

Де є **ДАНИЛО СУЗАНСЬКИЙ?** Пошукує його Розалія Олеськів, замужна Рудніцька, в дуже важній справі. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: ROSALIA RUDNICKA, P. O. Box 269, Leatsdale, Pa. 13-15

ФАРМА НА ПРОДАЖ — около 65 акрів з хатою і другими будинками, 2 милї від Bath, N. Y. Сад, всі овочеві дерева, дерево на будову і добра вода. Одна миля від зелізниці і школи. Ціна $2500. Пишіть до: L. M. DURHAM, Daisytown, Washington Co., Pa. 12-3

ЕКСТРА! ДАРОМ! ЕКСТРА!

Артистично викінчені портрети найгарнійших женщин в ріжних займаючих позах, також опис секретної книжки, місттячої около 500 образків мущин і женщин в дуже займаючих і наукових позах, як також каталоґ легких до виконаня штук магічних і много цікавих а Вам незнаних новостий. Читателю не зволїкай, але пиши сейчас, залучаючи 6 цнт. на пересилку. 151св—

M-s L. PIASECKA, 801 E. 10th St., New York, N. Y.

ЛІКАРСТВА АПТИКИ СВ. МИХАЇЛА

Молодість Бальзам	$5.00
Бользам на подвигане в середині	3.00
Бальзам на безсонність	2.00
Кроплі на корчі в жолудку	2.00
Пігулки на конвульсії	5.00
Кроплї до очий від запаленя	2.00
Лік на Солітер	5.00
Порошок до усуваня волося з лиця і тіла	1.00
Волосоріст до пороcту чорного волося	2.00
Вусоріст до пороcту довгих вусів	1.00
Пілюли від ревматизма і простуди	3.00
Мaсть до натираня від ревматизма	2.00
Жолудковий бальзам від катару жолудка	2.00
Пігулки до очищеня жолудка	1.00
Фарба на сиве волосе (на всі кольори)	3.00
Масть на прищі, корости і лишаї	2.00
Геркулес, до скріпленя сил і апетиту	2.00
Крім і мило до гарного лиця	1.25
Успокоюючий бальзам на нерви	2.00
Лік від простуди і інфлюенци	3.00
Бальзам до очищеня зіпсутої крови	3.00
Пігулки від болю голови	2.00
Порошок на пітніючі ноги	1.00
Лік від гемороїдів	2.00
Масть до катру в носї	1.00
Кроплї до болю зубів	1.00
Лік проти болю в горлї	1.00

Окрім всіх тих ліків, що тут подано, маємо всякі другі ліки против всіх хронічних і задавнених хоріб. За всі наші ліки даємо повну нашу ґарантію. Пишіть по катальоґ.

Хто пришле відразу 10 дол. на ріжні средства, вишлемо ДАРОМ дуже добрий дарунок. Як ви хорі на якунебудь слабість пишіть нам сейчас, а ми вам поможемо. Листи і моні-ордери на гроші належить адресувати до: 147чс—

ST. MICHAEL MEDICINE CO.,

Dept. D.

CARLSTADT, N. J.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЖЕНЩИН В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Л. ВИШНЄВСЬКА,

дипльомована акушерка в краю й Америці, з 20-літним досьвідом, перепровадилась на 18 Mercer Street, напроти Сіти Гол. Телефон 918W Montgomery. Порада даром. 148с14

УКРАСИ СВОЄ ВОЛОСЄ.

Відсьвіжи свое волосе. Здержіть випадане волося. Усуньте порплї. Плекайте волосе, шоб росло буйно і мало полиск. Се можете осягнути, коли ужиєте 8с17

DERMAFUGA.

Вона дае поріст, усуває порплі і сверблене, здержує випадане волося. Ми вишлемо Вам пробку за одержанем 10 цнт. на оплату пересилки.

ARGIL SPECIALTIES CO., Box 37. Philadelphia, Pa.

УЧІТЬ СЯ З ДОСЬВІДІВ ДРУГИХ ЯК СТЕРЕЧИ СЕБЕ.

Богато чужинців в Ню Йорку падає жертвою людий, які уважають се за свою професію. Щоби захоронити себе перед всяким надужитем, порадно булоб для Вас порозумітись з Central Mercantile Bank of New York, котрого задачею є стеречи Ваших інтересів і захоронити Вас перед всякими можливими втратами при висиланю гроший до Европи, виміні гроший, вкладаню депозитів, закупні карт корабельних, стараню ся о пашпорти, плаченю податків і у всіх других справах, які відносять ся до добра Ваших інтересів. 8—

Коли Ви хочете заощадити свої тяжко запрацьовані гроші, користно для Вас буде, коли Ви послухаєте нашої ради і віднесетесь до:

THE CENTRAL MERCANTILE BANK OF NEW YORK,

69 FIFTH AVE., NEW YORK, N. Y.

КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ

ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ

до Галичини, Польщі, Румунії і Чехо-Словакії по найнизших цінах. Доручене запевнюєсь. 130—

EMIL GERMANUS, мировий судия

185 Springfield Ave. and 214 Ferry St., Newark, N. J.

Оснований 30 літ.

АМЕРИКАНСЬКІ Й КАНАДІЙСЬКІ ВІСТИ.

Банкир Немет арештований за неправильности.

У Філядельфії арештовано Івана Немета, молодшого, звісного властителя банку і пересилкового бюра у Філядельфії, за неправильности у пересилці гроший. Вина Немета має полягати в тім, що він, одержавши гроші до пересилки, не висилав їх зараз, але чекав, аж вони потаніють. На такій спекуляції мав він робити великі зиски. Його випущено на волю до розправи за зложенням 2.000 долярів запоруки.

Новий відділ поліції в Ню Йорку.

Комісар поліції в Ню Йорку буде формувати новий відділ поліцаїв в силі 1.000 людий, котрі мають бути все на поготівлю на случай якогось суспільного заворушення, або сказавши виразно — на случай революції. Відділ буде зоружений в звичайні й скорострільні кріси і револьвери.

Углекопи домагаються підвишки.

Перед угляною комісією у Вашінґтоні, що розглядає справу непорозумінь між копальниками і углекопами в копальнях мягкого угля, явилась делеґація від союза углекопів і жадала взяти під увагу домаганнє углекопів о підвишку платні. Делеґація впевняла комісію, що платня, яку побирає тепер майнер, не вистарчає йому на прожиток і удержаннє родин, а також не вистарчає на се, аби він міг посилати свою дитину до висших шкіл. Щоби копальняний робітник був як слід задоволений, він повинен заробляти річно найменьше 2.245 долярів.

Майнери не хочуть чекати на виплату своєї належности.

В копальні угля Бок Мовнтин в місті Маганой Сіти, Па., кількасот майнерів (углекопів) відмовилося брати свою платню з тої причини, що компанія переводила виплату о годині 3.30, а не тоді, коли робітники кінчили свою роботу — звичайно годину або дві скорше. Майнери нарікають на такі порядки, бо не хочуть чипіти на студени в ожиданню виплати. В наслідок сеї постанови майнерів компанійні платничі вернулися з грішми до Вілксбери, а копальні стоять пусткою.

Визискують людий на бараболях.

Федеральним властям донесено до відома факт, що купці визискують людий в неможливий спосіб на бараболях. У деяких містах бушель бараболь коштує тепер при дрібній розпродажи $3.20, підчас коли фармери за бушель бараболь беруть лише $1.57. Виходить з того, що три посередники між фармером і консументом ділять між собою $1.63. Дрібні купці кажуть, що бараболі подорожіли задля їх загального браку, а міністерство рільництва обчисляє, що в Злучених Держав є 128,181.000 бушлів бараболь, які можна продавати по $1.28 за бушель і їх стане аж до нового збору, до кінця червня.

Баби-шепотухи розносять інфлюенцу.

Один лікар в Ню Йорку каже, що ніхто так не розносить інфлюенцу, як баби-шепотухи. Вони лише дивляться, до котрого дому пійшов лікар і коли побачуть, що він вже вийшов, сейчас ідуть до хорого, деколи самі, а деколи з дитиною на руках, і говорять несотворені річи про інфлюенцу. В міжчасі, як вони розмовлять, дитина через віддих втягає до себе бацилі інфлюенци і клопіт вже є готовий. Крім того, здорова женщина вмовить недугу в хору в так страшнім виді, що та дістає велику горячку не від недуги, але від страху.

Корова, що вродила 21 телят.

На фармі Марії Ґріфит, в Монро, нюйорського стейту, є корова, котрій минуло вже 23 роки. За останних 21 літ вона не переставала давати молоко, а крім того вродила 21 телят. Останнє мала в квітни 1919 року.

В Савт Каролайні вільно курити.

Низша палата савткаролайнського сойму спротивилася одноголосно ухвалі стейтового сенату, аби в публичних харчових місцях в стейті заборонити куреннє.

Непоплатна праця фармера в Онтаріо.

Манінґ Догертй, міністер рільництва в провінціональнім правительстві в Онтаріо, каже, що фармерови не поплачується обробляти землю в тій провінції. Фармер тамошний робить тяжко 12 годин, а по укінченню праці обчислить, що на одну годину він заробив раптом 30 центів. Ріля, яка переходить вже в пяті руки, не має нині великої вартости, бо акер управної землі не вартає в Онтаріо більше, як 25 долярів. — Про се знають дуже добре фармери в Онтаріо і в инших провінціях, і лише через ту причину провінція терпить на брак населення. Щоб тому запобігти, міністер радить, аби правительство постаралось о наводненнє землі, щоби побудувало добрі гостинці, а вкінци щоби давало нагороди для тих фармерів, що зроблять свою землю найвидатнійшою.

Посвята матери.

Семилітний синок Юлії Доброї зі Скрентон стояв перед надїзджаючим поїздом зелізниці Делавар і Гудсон. Запримітила се мати хлопця і кинулася йому на ратунок. Вона усунула сина зі шляху, але сама погибла на місци. Нещасну розторощили колеса поїзду.

Кімната для курячих женщин.

Один шікаґовський театр утворив окрему кімнату для курячих женщин. Управитель сього театру каже, що „приневолили його до сього самі женщини". Він запевняє, що женщини курили в умивальни, будуарі, а навіть у присінку. Управитель твердить, що женщини курять більше папіросів ніж мущини. Урядженнє кімнати для курячих женщин коштувало управу театру $10.000.

Вірджінія проти рівноправности женщин.

В сенатській комісії вірджінійського сойму убито революцію, аби женщинам надати право голосовання. Минувшого тижня палата послів ухвалила була резолюцію, аби над проєктом про жіночу рівноправність голосувало населеннє стейту. — Справу рівноправности женщин будуть рішати горожани стейту Місісіпі при виборах в падолисті 1920 року.

Мирон Гундич,

звісний між Українцями вокальний діріґент, помер нагло в половині січня с. р. в місті Нюарку, Н. Дж. Від самого основання гр.-кат. парохії в Ню Йорку покійний трудився у своїм званню при церкві св. Юрія, а відзначаючись музичним таланом був він все душею всяких концертів. Концерти під його діріґентурою належали до найкрасших в Ню Йорку.

Був він також при кількох парохіях в Пенсильванії і знов повернув до Ню Йорку. На кілька місяців перед своєю смертю розстався зі своєю професією і перенісся до Нюарку. Тут однак заскочила його нечайно смерть. Похорони відбулись при значнім здвигу його приятелів, знакомих і родини. Вічна йому память!